

TUDOMÁNYOS ÉLET / SCIENTIFIC LIFE

A Magyar Regionális Tudományi Társaság programja a 2024–2027 közötti időszakra

Programme of the Hungarian Regional Science Association between 2024–2027

PÁLNÉ KOVÁCS ILONA, RÁCZ SZILÁRD

PÁLNÉ KOVÁCS Ilona: kutatóprofesszor, HUN-REN Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézete; 7621 Pécs, Papnövelde u. 22.; palne.kovacs.ilona@krtk.hun-ren.hu; <https://orcid.org/0000-0003-2286-6326>

RÁCZ Szilárd: tudományos főmunkatárs, HUN-REN Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézete; 7621 Pécs, Papnövelde u. 22.; racz.szilard@krtk.hun-ren.hu; <https://orcid.org/0000-0002-9397-2620>

Ilona PÁLNÉ KOVÁCS: research professor, Institute of Regional Studies, HUN-REN Centre for Economic and Regional Studies; Papnövelde u. 22., H-7621 Pécs, Hungary; palne.kovacs.ilona@krtk.hun-ren.hu; <https://orcid.org/0000-0003-2286-6326>

Szilárd RÁCZ: senior research fellow, Institute for Regional Studies, HUN-REN Centre for Economic and Regional Studies; Papnövelde u. 22., H-7621 Pécs, Hungary; racz.szilard@krtk.hun-ren.hu; <https://orcid.org/0000-0002-9397-2620>

Általános helyzetkép

Az MRTT programja olyan időszakban kerül megfogalmazásra, amikor a területi folyamatok alakulását sok bizonytalansági tényező befolyásolhatja. A globális válságok (migráció, klímaváltozás, háborúk) negatív, de konkrétan nehezen megjósolható hatással vannak az ország fejlődésére. Ugyanakkor, ha alapos késéssel is, de számolunk az uniós kohéziós forrásokhoz való hozzájutással, és az állam gazdaságfejlesztési beavatkozásai nyomán további külföldi működőtőke beáramlásával. A külső tényezők, források mellett a jövőben még inkább mozgósítani kellene az ország belső erőforrásait, növelve alkalmazkodó- és megújulási képességét. A kihívások, veszélyek és a lehetőségek bizonytalanságai megjelennek a területi folyamatok alakulásában is. Ezek hatása nagymértékben függ attól, hogy a hazai fejlesztéspolitika milyen irányt vesz. Ebben van a területi folyamatokkal és fejlesztéspolitikával foglalkozó szakmának felelőssége és szerepe.

A jövőbeni hangsúlyok

Alapelvünk változatlan, az MRTT a magyar regionális tudomány szakmai fóruma, egy független civil szervezet, amely a területi kutatással, fejlesztéssel, irányítással foglalkozó szakembereket fogja össze. Továbbra is alapítóink szellemiségének jegyében, munkásságukat tisztelve folytatjuk tevékenységünket.

A regionális tudománnyal és fejlesztéspolitikával foglalkozó szakma helyzete nem könnyű, összevetve az uniós csatlakozást megelőző időszakal. A társadalomtudományok presztízsének általános romlása, a tényekre és tudásra alapozó kormányzás korlátozott érvényesülése mellett a regionális tudományt a diszciplináris megosztottság és az intézményes kapacitások szűkülése is jellemzi. Ennek ellenére a szakmai műhelyek és a regionális tudománnyal rokon tudományok együttműködésének javítására lehetőséget látunk. Az MRTT alkalmas keretet nyújthat a regionális problémákkal alap- kutatási vagy alkalmazott jelleggel foglalkozó tudományos és egyéb szakmai műhelyek együttes fellépéséhez.

Nyitott működés, még tudatosabban vállalt diszciplináris sokszínűség

A társaság eddig is nyitott volt a rokon tudományokkal való kooperációra, közös rendezvényekre, akciókra. Ígéretesen alakul a Magyar Urbanisztikai Társasággal, a Magyar Közgazdasági Társasággal és a Magyar Földrajzi Társasággal való intézményes kapcsolat. A jövőben is törekszünk a rokon (társadalom-, természet- műszaki) tudományok további társaságaival, intézményeivel az alkalmi, majd folyamatos kapcsolatépítésre, kollektív fellépésre, közös rendezvények, állásfoglalások formájában. A személyes kapcsolatok révén jó lehetőség van a Magyar Politikatudományi Társasággal és a Magyar Szociológiai Társasággal való szorosabb együttműködésre, de nyitni lehetne a természeti és infrastrukturális környezettel foglalkozó más szakmai műhelyek, társaságok felé.

Már a korábbi kezdeményezések is nagyon sikeresnek bizonyultak, például díjak odaítélése, pályázatok, éves és tematikus konferenciák rendezése formájában, de az MRTT tagsága révén szorosabbra fűzhető a kapcsolatok a regionális tudomány felsőoktatási és kutatási intézményeivel, még inkább bevonva az oktatók, kutatók legfiatalabb generációját, és tovább szélesíteni a nemzetközi együttműködést.

Továbbra is kooperálunk a regionális tudomány szempontjából speciális szervezetekkel, mint az Enyedi György Regionális Tudományi Alapítvány, a Regionális Kutatás Alapítvány, valamint az MTA területi (regionális) bizottságai. Az MTA Regionális Tudományok Bizottságával való szoros együttműködés stratégiai jelentőségű a tudományos minőség, a tagok tudományos karrierje és a szakmai tudományos platformokon való láthatósága érdekében.

Szakmai szerepvállalás a területpolitika formálásában

Az MRTT szervezeténél, státuszánál fogva nem tud közpolitikai háttérintézményi feladatokat ellátni, de törekedni fog a maga eszközeivel, tekintélyével a kormányzattal való kommunikációra. Az új területfejlesztési törvény nyomán a fejlesztés-politika helye a közpolitikák között, intézményi keretei a jövőben jelentősen átalakulhatnak. Újabb részletező szabályok és tervek, koncepciók, kormányzati intézkedések prognosztizálhatóak, amelyekkel kapcsolatban a társaság nyilvánosan is véleményt kíván formálni.

Amennyiben a kormányzat, illetve az illetékes tárca szorosabb és rendszeresebb együttműködésre tartana igényt, erre a felkérésre is nyitottak leszünk. Tény, hogy a társaság teljes tagsága nehezen mozgósítható, ha gyors vagy jelentősebb munkaráfordítást igénylő megkeresésről van szó. Az elnökség koordinációja mellett *ad hoc* munkacsoportok működtetését tervezzük, amelyek képesek a témában jártas szakemberek, intézmények alkalmi összefogására.

Figyelmet fordítunk a területi szereplők irányában is növekedő láthatóságra, akár országosan, de különösen a területi tagozatok révén. A tagozatok vezetését, tagságát ösztönözzük arra, hogy szisztematikus kapcsolatot építsenek ki az önkormányzatokkal, az érintett területi állami szervekkel és az MTA területi bizottságaival is. Mellé állunk minden olyan helyi kezdeményezésnek, amelyet szakmai szempontból támogatásra érdemesnek tartunk.

Nemzetközi láthatóság erősítése, hálózatosodás

Az MRTT a nemzetközi kapcsolatrendszerek vonatkozásában nagyot lépett előre, a mérvadó nemzetközi társaságokkal szoros, intézményes kapcsolat alakult ki, s a szakma neves személyiségei fogadják el meghívásainkat a konferenciáinkra. Bekapcsolódtunk a nemzetközi vérkeringésbe a tagságunk révén is, szervező kapacitásunknak köszönhetően egyre többen lesznek egyéni tagok az ERSA-ban, amelynek az MRTT a magyar tagozata. Tovább lépés lenne, ha sikerülne elősegítenünk a közös pályázatokban való társasági részvételt, a hazai intézmények pályázati, nemzetközi kooperációs törekvéseinek elősegítését kapcsolatépítéssel, közvetítéssel, közös információs bázis létrehozásával.

A működés további decentralizálása, tagozatok aktivizálása

Az MRTT nagy létszámú szervezet, ezért célszerű a teljes tagságot megmozgató aktivitások mellett a kisebb léptékű működési kereteket is mozgásba hozni, alkalmazni. A területi tagozatok nem mindegyike aktív, de reményt látunk arra, hogy segítségünkkel ebben pozitív változások lesznek. Általánosságban a társaság működési elve értelemszerűen a decentralizáció, amiben vannak még tartálékok. Megfontolandó, hogy tematikus tagozatokat is létrehozzunk, elsősorban a tagság igényeit, profilját, érdeklődését követve, továbbá az alkalmi munkacsoportok alkalmasak lehetnek prompt feladatok megoldására. A társaság működőképességének fenntartásában, az infrastruktúra működésében (székhely, honlap)

továbbra is a Regionális Kutatások Intézete segít, amiért köszönet illeti az intézmény vezetőit.

Az MRTT konkrét céljai a 2024–2027 közötti időszakra

1. *A tagozatok programszerű működése érdekében* kiegészítő anyagi támogatást biztosítunk tevékenységükhöz. Szakmai munkájuk erősítésével törekszünk az alvó tagozatok újjászervezésére. Új tagozatvezetők felkérésével biztosítjuk a fiatalabbak bevonását és az intenzív tudományszervezői hátteret. Cél az évente legalább két tudományos rendezvény, háromévente elnökségi látogatással egybekötött konferencia megszervezése. A tagozatok, tagozatvezetők helyi/regionális beágyazódását segíteni, motiválni kell, az intézmények közötti együttműködés, önkormányzatok, állami szervek, MTA területi bizottságai keretében.

Minden tagozat a korábbi (minimum 4, maximum 10 éves) időszakáról, tevékenységéről a tagok bevonásával beszámolót és középtávú tervet készít, amelyeket 2024 végén a honlapon megjelentetünk.

A tagok egy adategyeztetés során nyilatkoznak, mely területi és szakmai tagozatok munkájában kívánnak részt venni, a tagozatvezetők megkapják a taglistát, az új tagok adatait, ill. az adatváltozásokat. Az adatkezelés érdekében GDPR szabályzat készül.

Megfontoljuk további új tematikus/szakmai tagozatok létrehozását, a párhuzamosságok elkerülése érdekében összehangolva az RTB albizottságai-val. A hálózatosodás előmozdítása a cél, nem a területi tagozatok „elhalványítása”. Alkalmi munkacsoportok egy-egy feladatra történő kialakítása az elnökség döntésével lehetséges, ezek nem az alapszabály által meghatározott tagozatok, de hosszabb érdemi működés után szakmai tagozattá válhatnak.

2. *Kiemelt rendezvények rendszeres megszervezése.* Az eddigi gyakorlatnak megfelelően cél rendezvények megszervezése négy területi szinten: hazai, Kárpát-medencei, közép-európai és európai/nemzetközi együttműködés keretében.

Folytatjuk a vándorgyűlést, a Fiatal Regionalisták Konferenciáját, a Regionális Tudományi Estétet, a pécsi és debreceni szeminárium sorozatot, a Területfejlesztők Napját, a Faluszemináriumot, a Műhelytitkok vándorszemináriumot, de elnökségi és tagozati szinten, más intézményekkel, társaságokkal együttműködve szervezési innovációkra, új rendezvényekre is sor kerülhet (pl. vitaestek, Területfejlesztők Víkendje), törekedve a rendezvényeinkről kialakult vélemények megismerésére, áttekintve az elmúlt évtized rendezvényeit.

Szükség lesz egy belső rendezvénynaptár összeállítására felajánlások alapján a helyszín, téma és időpont megjelöléssel 2027 végéig. Érdemes megfontolni 2026-ban egy határon túli vándorgyűlést (2024-ben Szeged, 2025-ben Veszprém lesz a helyszín).

3. *A működés és a rendezvények pénzügyi, szervezeti hátterének biztosítása.* A működésnek nonprofitnak kell lennie hosszú távon, nagyobb veszteség egyik évben se legyen, az esetleges eredményt a cél szerinti feladatokra fordítjuk, amit az alapszabály is rögzít. A hatékony gazdálkodás érdekében a Számvizsgáló Bizottság javaslatait beépítjük a működésbe. Továbbra is cél az aktív tagság megőrzése, növelése, de intézményi támogatókat, eseti szponzorokat (pártoló tagokat) is keresünk.

Az MTA két éve biztosít az MRTT-nek meghívásos pályázat keretében támogatást. Ennek felét a könyvelésre fordítjuk, a többit a rendszeresen felmerülő dologi kiadásokra. Az így megspórolt összegből a működő tagozatokat támogatjuk a megszokott formában.

Az aktív, tagdíjfizető tagság megtartása a rendszeres kapcsolattartással, visszajelzés kérésével, tagtoborzással remélhető, ami az elnökségtől, tagozatvezetőktől is elvárható. Az aktív tagság és a tagdíjbevétel lassan növekszik, ebben az is szerepet játszik, hogy 2018 óta változatlan a tagdíj, amelynek emelése egyelőre nem indokolt. Változtatásra a *Tér és Társadalom* körülményeinek változása esetén kerülhet esetleg sor.

Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a fiatalok (doktoranduszok, fiatal oktatók/kutatók/szakértők) és új kollégák bevonására a társasági munkába, a generációváltás folyamatosságának biztosítása érdekében.

4. *Tudományos díjak, elismerések* odaítélését továbbra is fontosnak tartjuk: Regionális Tudományért Díj két évente, Kiváló Ifjú Regionalista Díj évente, Díszoklevél és Pro Communitate Regionalistarum alkalmanként. A társaság közgyűlése tiszteleti tagokat választhat, erre az idei évtől kezdve javaslatot fog tenni az elnökség. Amennyiben az érintett szervezetek (MTA RTB, PTE KTK) ezt kezdeményezik, az elnökség dönt a Varga Attila díj megalapításához való csatlakozásról, majd az alapszabályba történő átvezetésről.
5. *A rendszeres hírszolgáltatás alapvető feladat,* hírlevél, honlap, Facebook oldal működtetésével. Minden tagnak, tagozatvezetőnek és az elnökségi tagoknak is szívégye lesz a hírek továbbítása. Az új honlap 2024 végére készül el.
6. *A stratégiai együttműködés továbbra is kulcsfontosságú és kölcsönös előnyökkel jár* a regionális tudomány legfontosabb szervezeteivel (KRTK Regionális Kutatások Intézete, MTA Regionális Tudományi Bizottság). Igény esetén az RTB honlapja maradhat az MRTT új honlapján is.
7. *A regionális tudományi folyóiratok és sorozatok kiemelt fontosságúak* az MRTT tagjai számára. Az immár a Ludovika Kiadónál megjelenő *Studia Regionum* könyvsorozatot továbbra is támogatjuk (könyvbemutatók szervezésével,

könyvek vásárlásával). Fel kell mérni a tagok között, hogy lenne-e igény a sorozat folytatására.

A *Tér és Társadalom* illetménylapunk, kiadását továbbra is támogatjuk, összegéről az elnökség keretében döntünk, előzetesen egyeztetve a főszerkesztővel. Az eddigi tapasztalatok alapján kalkulálható az egyre növekvő előállítási díj.

A *Deturope* folyóirattal a partneri viszony megtartására törekszünk, konferenciáink sikeres előadásait angol nyelvű tematikus számokban publikáljuk, s ezek megjelenését finanszírozzuk. Kísérletet teszünk a minőség fenntartására, emelésére. A *Comitatus* folyóirat számára a honlap szolgáltatását fenntartjuk az új kiadói felállás után is, az új weboldalon is.

Új partnerfolyóiratok körének megvizsgálása is feladatunk. Az elmúlt években a vándorgyűléshez kapcsolódóan kiszélesedett a publikációs lehetőségek száma (*City.hu*, *Comitatus*, *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, *Kárpát-haza Szemle*, *Regional and Business Studies*, *Tér-Gazdaság-Ember*, *Mediterrán és Balkán Fórum*, *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, *Turizmus Bulletin*). Ezekkel érdemes tudatos kapcsolatrendszert kiépíteni, egy-egy lapfelőssel.

8. *Partnerség ápolása, bővítése* a regionális tudományt művelő kutatóhelyekkel, oktatási és szakmai műhelyekkel (egyetemi tanszékekkel, doktori iskolákkal), alapítványokkal (Enyedi György Regionális Tudományi Alapítvány, Regionális Kutatás Alapítvány „Illés Iván Regionális Tudományi Program”).

Együttműködés elmélyítése a hazai társszervezetekkel (Magyar Urbanisztikai Társaság, Magyar Statisztikai Társaság, Doktoranduszok Országos Szövetsége elnökségével) és kapcsolatfelvétel más országos szakmai szervezetekkel, hivatalos megállapodás kötése vagy informális együttműködések formájában (Magyar Földrajzi Társaság, Magyar Közgazdasági Társaság, Magyar Szociológiai Társaság, Magyar Politikatudományi Társaság).

9. *Kárpát-medencei együttműködés.* Fontos missziónk továbbra is a határon túli regionális szakemberek bekapcsolódásának segítése a tudományterület főáramába, tagozatvezetők szervező munkájának segítése, közös kezdeményezések támogatása. Keressük a lehetőségét a Kárpát-medence régiói sorozat zárására egy összegző kötet összeállításával.
10. *Nemzetközi szervezetekkel a tartós együttműködés folytatódik* (ERSA – European Regional Science Association, RSAI – Regional Science Association International; RSA – Regional Studies Association). Támogatjuk a magyar RSAI-tagok számának emelését, vállalkozunk a nemzetközi hírek, események kommunikálására a tagok felé.

Az RSAI 14. világkongresszusának megszervezésére Kecskeméten, 2024 áprilisában került sor, melyen az MRTT társszervezői szerepet vállalt. A világkongresszus sikeres megrendezését követően kifejezzük a sikeres pá-

lyázat és az elvégzett társelnöki munka iránti elismerésünket.

Kelet-közép-európai együttműködések erősítése szlovák, lengyel, cseh, osztrák, német, román, szerb, horvát, szlovén, bolgár viszonylatban, alapvetően az ERSA szekciók rendezvényei keretében történik. Kezdeményezzük a Central European Conference in Regional Science (CERS) konferenciával kapcsolatban egy szervezetközi bizottság létrehozását. Emellett jövőbeli célunk az RSA Central and Eastern European Conference megszervezése hazai helyszínnel.

Minden működő és potenciális kelet-közép-európai ERSA tagozatnak dedikált felelőse segítségével folytatódik a már kialakult együttműködés, rendezvényeiket évi rendszerességgel látogatni célszerű. Ezek elmélyítéséhez, operacionalizálásához közös publikációk, pályázatok, projektek kezdeményezése indokolt.

A programot a társaság elnöksége megvitatta és 2024. május 31-én egyhangúlag jóváhagyta.